

مطالعه موردی در خصوص تأثیرات مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی بر امنیت ملی کشورها

تقی تقوی^۱، علی محمدی^۲

^۱ دانشجوی دکتری، دانشگاه جامع امام حسین(ع)

تهران، ایران

t_taghavi@ihu.ac.ir

^۲ پژوهشکده مطالعات راهبردی و امنیت ملی، دانشگاه عالی دفاع ملی

تهران، ایران

a.mohammadi@sndu.ac.ir

چکیده

شبکه‌های اجتماعی ساختارهای اجتماعی مبتنی بر وب هستند که از گروه‌های فردی یا سازمانی تشکیل شده اند و به واسطه یک یا چند نوع وابستگی به هم متصل شده‌اند. شبکه‌های اجتماعی در بستر یک جامعه اطلاعاتی پیچیده، هدف اصلی ایجاد شبکه یعنی همگرایی در یک یا چند زمینه را به وجود می‌آورند. امروزه خیلی از پژوهشگران، شبکه‌های اجتماعی و بطور کلی، شبکه‌سازی را عامل تغییرات اجتماعی می‌دانند. دلیل موفقیت این شبکه‌ها، داشتن رنگ و بوی اجتماعی آنها است، چون انسان موجودی اجتماعی است. از همین رو، کاربران با حضور خود، صورتی جدید از تعاملات اجتماعی سنتی را به وجود می‌آورند که شاید تجربه کردن برخی از این تعاملات به دلیل هنجارهای جامعه کاربران غیرممکن باشد. شبکه‌های اجتماعی در زمینه‌های اقتصادی مانند تجارت و کسب و کار و حتی سیاست، نقش مهمی ایفا می‌کنند. امنیت ملی هر کشوری نیز که شامل تمامی جنبه‌های زندگی اجتماعی در یک کشور می‌شود، نیز از این قاعده مستثنی نبوده و مورد تأثیر قرار گرفته است. شبکه‌های اجتماعی دارای تأثیرات مثبت و منفی بر جامعه امروزی هستند. آنها مانند شمشیر دولبه هستند که هم دارای منافع و هم دارای ضرر از بعد اجتماعی هستند. در این مقاله، مطالعه موردی در زمینه تأثیرات مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی بر امنیت ملی کشورها انجام شده است. بسیاری از شبکه‌های اجتماعی از طرف دولت‌های غربی و برای تأثیرگذاری بیشتر بر نا آرامی‌ها در جوامع هدف همانند کشورهای مخالف با این دولت‌ها ایجاد شده‌است. در حالیکه حوادث یک سال اخیر در کشورهای غربی نشان می‌دهد که خود این دولت‌ها نیز از تأثیرات شبکه‌های اجتماعی در جوامع خود در امان نیستند.

واژگان کلیدی

شبکه‌های اجتماعی، امنیت ملی، اینترنت، سیاست، جنگ نرم، نبرد سایبری.

۱- مقدمه

امروزه استفاده از شبکه اینترنت محدود به جستجوی اطلاعات نیست. جستجوی اطلاعات تنها یکی از چندین استفاده رایج از شبکه اینترنت است. یکی از رایج‌ترین استفاده‌های امروزی اینترنت برای ارتباط افراد با یکدیگر است. این ارتباطات می‌تواند جنبه تجاری و سیاسی نیز داشته باشد. همچنین می‌توان از این ارتباطات برای پیدا کردن دوستان جدید یا آگاهی از احوال دوستان قدیمی استفاده کرد. یکی از بهترین روش‌ها در اینترنت برای ارتباط افراد با یکدیگر، استفاده از شبکه‌های اجتماعی در انواع مختلف است. شبکه‌های اجتماعی برای این منظور دارای مزایای بسیار زیادی هستند. برای مثال استفاده از آنها رایگان بوده و همچنین کار کردن با آن راحت است و نیاز به دانش و تجربه زیادی در مورد اینترنت ندارد. این به آن معنی است که هر شخصی می‌تواند با استفاده از شبکه‌های اجتماعی با دیگران ارتباط برقرار نماید. امروزه چند صد شبکه اجتماعی در اینترنت وجود دارد که ارتباط میان میلیون‌ها تن از مردم در سراسر دنیا را با استفاده از فناوری‌های جدید و پیشرفته برقرار نموده است. تمامی این سایت‌های شبکه‌های اجتماعی قادر به نگهداری و حفظ ارتباطات قدیمی افراد و همچنین ایجاد ارتباطات جدید میان افراد غریبه هستند. برخی از شبکه‌های اجتماعی بر روی جنبه‌های خاصی از روابط افراد تمرکز می‌کنند. این تمرکز می‌تواند بر اساس عقاید مذهبی، سیاسی یا غیره باشد. بسیاری از شبکه‌های اجتماعی نیز افرادی را که مایل به عضو شدن در این شبکه‌ها هستند بر اساس همان جنبه‌های ذکر شده محدود می‌کنند [۱]. اقبال کاربران به شبکه‌های اجتماعی روز به روز بیشتر می‌شود و به نظر می‌رسد که دنیای مجازی به تسخیر این شبکه‌ها درآمده است. نفوذ بالای این شبکه‌ها باعث شده سایت‌هایی که کارکردهای متفاوتی نسبت به این شبکه‌ها دارند نیز در ساختارشان تجدید نظر کرده و به امکانات مشابه شبکه‌های اجتماعی مانند سرویس وبلاگ، اشتراک گذاری متن، لینک، عکس، ویدئو و موارد مشابه مجهز شوند. این روند تمایل به سمت شبکه‌های اجتماعی به ویژه در سایت‌های خبری و اطلاع رسانی به وضوح قابل مشاهده و ارزیابی است. رشد روز افزون شبکه‌های اجتماعی باعث تغییرات زیادی در نحوه روابط بین انسان‌ها شده است که قابل انکار نیست. استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین بر روی تمامی جنبه‌های زندگی انسانی مانند آموزش و مراقبت‌های پزشکی تاثیر گذاشته است. امنیت ملی

هر کشوری نیز که شامل تمامی جنبه‌های زندگی اجتماعی در یک کشور می‌شود، نیز از این قاعده مستثنی نبوده و مورد تاثیر قرار گرفته است. شبکه‌های اجتماعی دارای تاثیرات مثبت و منفی بر جامعه امروزی هستند. آنها مانند شمشیر دولبه هستند که هم دارای منافع و هم دارای ضرر از بعد اجتماعی هستند. برای نمونه در آشوب‌های اخیر انگلیس شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر وب و همچنین شبکه اجتماعی سرویس مسنجر در گوشیه‌های بلک بیری تاثیرات مثبت و منفی زیادی را ایفا نمودند. اولین نکته ای که در این ناآرامی‌ها روشن شد، سبقتی است که شبکه‌های اجتماعی از شبکه‌های تلویزیونی در خبررسانی و بسیج عمومی گرفته‌اند.

در این مقاله به بررسی اثرات مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی بر امنیت ملی کشورهای مختلف خواهیم پرداخت. برای این منظور در ادامه، ابتدا تعریفی از شبکه‌های اجتماعی ارائه کرده و سپس به تاریخچه و معرفی مختصر شبکه‌های اجتماعی خواهیم پرداخت. سپس تعریفی از امنیت ملی ارائه کرده و مصادیقی از امنیت ملی را که در ارتباط با اثرات شبکه‌های اجتماعی هستند ارائه خواهیم کرد. در ادامه به بررسی اثرات مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی خواهیم پرداخت. در نهایت نیز نتیجه گیری از این مقاله قرار دارد.

۲- تعریف شبکه‌های اجتماعی

تعاریف مختلفی برای شبکه‌های اجتماعی ارائه شده است. در یکی از این تعاریف، شبکه‌های اجتماعی به عنوان سرویس‌های مبتنی بر وب تعریف می‌شوند که اشخاص را قادر به ایجاد نمایه‌های خاص خود در سیستم‌های کنترل شده می‌نماید و سپس افراد مختلف می‌توانند با این شخص ارتباط برقرار کرده و در مورد علائق مشترک تبادل نظر نمایند [۲]. تعریف دیگری از شبکه‌های اجتماعی عبارت است از اجتماع آنلاین کاربران اینترنت که تمایل به برقراری ارتباط با سایر کاربران درباره مباحث مورد علاقه خاص خود دارند [۳]. اصطلاح شبکه‌های اجتماعی معمولاً برای تعریف شبکه‌ای از افراد در قالب اجتماع خاص استفاده می‌شود. به بیان دیگر یک شبکه اجتماعی، سایت یا مجموعه سایت‌هایی است که به کاربرانی که دوست دارند علاقه‌مندی‌ها، افکار، فعالیت‌های خودشان را با دیگران به اشتراک بگذارند و بالعکس، این امکان را می‌دهد. شبکه‌های اجتماعی، به خصوص آن‌هایی که کاربردهای معمولی و غیرتجاری دارند، مکان‌هایی در دنیای مجازی هستند که مردم خود را به‌طور خلاصه

معرفی می‌کنند و ارکان برقراری ارتباط بین خود و هم‌فکرانشان را در زمینه‌های مختلف مورد علاقه فراهم می‌کنند. استفاده از خدمات شبکه‌های اجتماعی، روز به روز محبوبیت بیشتری پیدا می‌کند، از این رو در مجموع به شبکه‌های اجتماعی اصطلاح وب ۲ نیز اطلاق می‌گردد. هم‌اکنون سایت‌های شبکه‌های اجتماعی، بعد از پرتال‌های بزرگی مانند yahoo و msn یا موتورهای جست‌وجوگری مانند google، تبدیل به پراستفاده‌ترین خدمات اینترنتی شده‌اند.

۳- تاریخچه شبکه‌های اجتماعی

نخستین بار مفهومی با عنوان شبکه‌های اجتماعی اینترنتی با قالب امروزی در سال ۱۹۶۰ در دانشگاه ایلی نویز در ایالات متحده آمریکا مطرح شد. پس از آن در ۱۹۹۷ نخستین سایت شبکه اجتماعی اینترنتی به نام سیکس‌دیگریس راه‌اندازی شد. این سایت به کاربرانش اجازه ایجاد نمایه‌هایی را می‌داد تا بتوانند لیستی از دوستان خود ایجاد کنند. البته این سایت در آن زمان موفق نشد و بعد از سه سال متوقف گردید. در سال ۲۰۰۲، شکوفایی تجارت در محیط وب، باعث به وجود آمدن شبکه‌های اجتماعی موقفی مانند فریندستر، اورکات و لینکدین در محیط مجازی شد و باعث رشد فزاینده وب سایت‌های شبکه‌های اجتماعی در اینترنت شد. در سال ۲۰۰۴، سایت‌های شبکه اجتماعی فریندستر با ۷ میلیون کاربر و مای‌اسپیس با ۲ میلیون کاربر صاحب بیشترین کاربران در این حوزه بودند. در همین سال، سایت شبکه اجتماعی فیس‌بوک توسط مارک زوکربرگ در خوابگاه دانشگاه هاروارد راه‌اندازی شد. سال ۲۰۰۶، سال گسترش روز افزون کاربران و بازدیدکنندگان وب سایت‌های شبکه‌های اجتماعی بود. در این سال دسترسی عمومی مردم به فیس بوک آزاد شد. زیرا در دو سال قبل، این سایت تنها به صورت پایلوت در دانشگاه هاروارد استفاده می‌شد، همچنین توئیتر نیز در این سال پا به عرصه وبسایت‌های اجتماعی گذاشت. امروزه گستردگی شبکه‌های اجتماعی بسیار زیاد شده است [۶]. شبکه‌های اجتماعی در زمینه‌های اقتصادی مانند تجارت و کسب و کار و حتی سیاست، نقش مهمی ایفا می‌کنند. نمونه شبکه‌های اجتماعی مرتبط با اقتصاد سایت ای‌بی‌بی است. در زمینه سیاسی نیز برای نمونه، در انتخابات ریاست جمهوری سال ۲۰۰۸ ایالات متحده شبکه‌های اجتماعی نقش بسیار مهمی در تبلیغات برای جلب حمایت‌های مردمی به عهده داشتند. فناوری کامپیوتر به طرز شگفت‌انگیزی سرعت و

ظرفیت ایجاد شبکه‌های مردمی را افزایش داده است. روش‌های غیر رسمی نیز برای ایجاد شبکه‌های اجتماعی وجود دارد. برای نمونه وبلاگ‌ها جزو رایجترین شبکه‌های اجتماعی غیر رسمی هستند که از طریق ایجاد یک موضوع و جمع آوری نظرات کاربران مدیریت می‌شوند. برای نمونه مای‌اسپیس که از سال ۲۰۰۳ ایجاد شده است دارای ۸۰ میلیون کاربر و بیش از ۶ میلیون صفحه وب است. همچنین، شبکه‌های دیجیتال محدود به سکوی خاصی نمی‌شوند. برای نمونه شبکه‌های اجتماعی جدید برای گوشی‌های موبایل توسعه داده شده‌اند که به دلیل افزایش روزافزون استفاده از گوشی‌های موبایل در زندگی بشری، بسیار پرکاربردتر از شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر وب معمولی هستند [۴].

۴- تعریف امنیت ملی

امنیت ملی، مهمترین اصل در ثبات سیاسی و استقلال یک کشور یا یک واحد سیاسی می‌باشد؛ زیرا بقای هر کشور، تمامیت ارضی و ثبات و استمرار حکومت آن بستگی به امنیت ملی آن کشور دارد. اهمیت این موضوع به حدی است که برخی امنیت ملی را پیش شرط تأمین سایر اهداف ملی می‌دانند. عده‌ای نیز مطرح می‌سازند که ملاحظات امنیتی گاه به رژیم‌های سیاسی حاکم بر کشورها اجازه می‌دهد دست به اقداماتی بزنند که حداقل در جوامع دموکراتیک برای تأمین سایر اهداف قابل قبول نیست.

بنا به تعریف، امنیت ملی بیانگر وجود امنیت در چهارچوب ملت یا به عبارت دقیق‌تر و امروزی در درون دولت ملت است و لذا مفهومی است همراه و همزاد با پیدایش کشور و دولت. تلاش‌هایی چند برای تعریف امنیت ملی صورت گرفته است که به برخی از آنها اشاره می‌گردد:

- امنیت ملی به معنای آزادی نسبی یا مطلق یک کشور از حملات احتمالی یا خرابکاری‌های سیاسی یا اقتصادی همراه با قدرت حمله متقابل علیه کشوری که آن را مورد تهاجم قرار داده با تأثیر تعیین کننده است.
- دائرة المعارف بین‌المللی علوم اجتماعی امنیت ملی را توان یک ملت در حفظ ارزش‌های داخلی خود از تهدیدات خارجی تعریف کرده است.
- امنیت ملی به معنی توان جامعه در حفظ و بهره‌گیری از فرهنگ و ارزش‌هایش می‌باشد.

بخشی از آنها با هم عمل می‌کنند و به ندرت می‌توان فقدان یا ضعف امنیت ملی را در وجود یک عامل تهدید پیدا کرد. تحول در هر یک از سطوح داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی (جهانی) می‌تواند به معنای تغییر در عوامل تهدید کننده امنیت ملی در هر شرایط خاص زمانی باشد. بعلاوه در بررسی امنیت ملی یک کشور باید به بعد ذهنی و روانی مسأله امنیت توجه خاص داشت، زیرا مصادیق امنیت ملی که باید تأمین یا حفظ شوند نظیر استقلال کشور و غیره به معنای امنیت ملی نیست. [۵]

بنابراین با توجه به موارد ذکر شده می‌توان گفت که از مصادیق امنیت ملی در رابطه با شبکه‌های اجتماعی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- امنیت فضای سایبر در حالت عام و اینترنت در حالت خاص
 - امنیت اقتصادی شامل امنیت فضای تجارت و کسب کار در محیط‌های مجازی (اینترنت) و حقیقی (بازار)
 - امنیت سیاسی شامل تهدیداتی همچون اعتراض، اعتصاب، نافرمانی مدنی، شورش، تظاهرات خیابانی
 - امنیت اجتماعی شامل مصادیق آموزشی و پرورشی، روابط اجتماعی، حقوق شهروندی
 - امنیت فرهنگی شامل رعایت موازین فرهنگی و شرعی
 - امنیت بهداشتی شامل بهداشت و سلامتی روحی روانی و بهداشت فردی و اجتماعی
- با توجه به موارد فوق، در بخش بعد اثرات مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی با یک مطالعه موردی در هر کدام از مصادیق بارز امنیت ملی در کشورهای مختلف مورد دسته بندی و ارائه قرار خواهد گرفت.

۶- اثرات مثبت شبکه‌های اجتماعی

اثرات مثبت شبکه‌های اجتماعی بر امنیت ملی به آن دسته از کارکردهای اینگونه شبکه‌ها اطلاق می‌گردد که با استفاده از آنها سیر صعودی در پیشرفت نظام‌های مورد نظر پیش می‌آید و باعث پیش‌برد سریع‌تر جنبه‌های خاصی از عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی می‌شود و در نتیجه چنین عواملی به صورت غیر مستقیم بر امنیت ملی کشورها تاثیر مثبت می‌گذارند. این اثرات در کارکردهای مختلف زیر دسته‌بندی شده‌اند.

- امنیت ملی بخشی از سیاست دولت است که هدفش ایجاد شرایط سیاسی ملی و بین‌المللی است که برای حفظ یا توسعه ارزش‌های حیاتی در مقابل دشمنان بالقوه و بالفعل مناسب می‌باشد.
 - دانشنامه سیاسی امنیت ملی را حالتی تعریف کرده است که ملتی فارغ از تهدید از دست دادن تمام یا بخشی از جمعیت، دارایی، یا خاک خود به سر ببرد.
- از تعاریف یاد شده بر می‌آید که امنیت ملی مفهومی است سیال، گسترده، پیچیده و مبهم که در مورد تعریف آن توافق واحدی وجود ندارد و لذا محققان بیشتر بر مصادیق آن نظیر حفظ خود، ارزش‌های حیاتی، تمامیت ارضی، مردم، بقای کشور، ثبات سیستم سیاسی و اجتماعی و حاکمیت کشور، فقدان ترس از خارج و داخل نسبت به منافع ملی تکیه دارند. بعلاوه باید دانست که برداشت هر کشوری از امنیت ملی با توجه به شرایط داخلی، منطقه‌ای و جهانی آن کشور صورت می‌گیرد. در تعریف امنیت همچنین باید به ابعاد گوناگون سیاسی، نظامی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی آن توجه داشت [۵].

۵- مصادیق امنیت ملی

به منظور درک بهتر مصادیق امنیت ملی در ابتدا نیاز است تا با عوامل تهدید کننده امنیت ملی بیشتر آشنا شویم. عوامل تهدید کننده امنیت ملی را بطور کلی می‌توان به دو دسته تهدیدات خارجی و تهدیدات داخلی تقسیم کرد. تهدیدات خارجی در دو سطح قابل بررسی است:

۱. در سطح بین‌المللی: تهدیداتی چون بی‌ثباتی بین‌المللی، تروریسم بین‌المللی، رقابت اقتصادی جهانی و غیره
۲. در سطح منطقه‌ای: تهدیداتی نظیر بی‌ثباتی مرزی، جنگ میان دو کشور همسایه و غیره

تهدیدات داخلی نیز می‌تواند شامل بی‌ثباتی، اغتشاش در نظام‌های فرعی، تعارضات قومی و نژادی، مشکلات اقتصادی (مانند افول میزان نرخ رشد، توسعه نیافتگی، کاهش میزان بهره‌وری)، مشکلات زیست محیطی، مسائل فرهنگی و غیره باشد.

این عوامل می‌توانند بر یکدیگر تأثیر متقابل داشته باشند و یکدیگر را تقویت یا حتی خنثی نمایند. باید توجه داشت که در بررسی امنیت ملی جوامع سیاسی گاه مجموعه این عوامل یا

۶-۱- کارکردهای آموزشی

کارکردهای آموزشی شامل عوامل تاثیر گذار مثبت شبکه‌های اجتماعی بر افزایش کیفیت آموزش در کشورهای مختلف است که در زیر به برخی از آنها اشاره شده است.

۶-۱-۱- آمریکا

گزارش انجمن ملی مدارس آمریکا نشان می‌دهد حدود ۶۰ درصد دانش آموزانی که از شبکه‌های اجتماعی مختلف استفاده می‌کنند از آنها برای صحبت و اظهار نظر در مورد مسائل آموزشی به طور آنلاین بهره می‌برند. همچنین تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که بیش از ۵۰ درصد از این افراد به طور خاص در مورد تکالیف مدرسه، نحوه انجام آن و دیگر مسائل مرتبط صحبت کرده و اظهار نظر می‌کنند. با این وجود اکثریت زیادی از مدارس در مورد نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی قوانین سخت گیرانه‌ای دارند. آنها در طول روز و در محیط مدرسه دسترسی به اکثر شبکه‌های اجتماعی را ممنوع کرده‌اند، زیرا استفاده از این شبکه‌ها برای شیطنت، رابطه با جنس مخالف و باج گیری هم در میان دانش آموزان رواج دارد. از سوی دیگر خطر سرقت اطلاعات شخصی کاربران و اطلاعات حساس مربوط به مدارس و انتقال کرم و ویروس به رایانه‌ها با سوءاستفاده از شبکه‌های اجتماعی هم وجود دارد و در مجموع خطر این شبکه‌ها بیشتر از نفع آنهاست. امروزه شبکه‌های اجتماعی تخصصی که با تمرکز بر روی اهداف آموزشی تاسیس شده‌اند از برقراری ارتباطات کاری و تخصصی میان معلمان و دانش آموزان و حتی معلمان و اولیای دانش آموزان پشتیبانی می‌کنند. از این ارتباطات و قابلیت‌های شبکه‌ای برای آموزش، توسعه توانایی‌های حرفه‌ای و افزایش اطلاعات و تماس‌های کاری استفاده می‌شود. یکی از شبکه‌های اجتماعی مشهور و شناخته شده که اهداف آموزشی را تعقیب می‌کند، Ning است. از جمله دیگر سایت‌های شبکه‌ای که در این زمینه فعال هستند می‌توان به Learn Central، TeachStreet و چند سایت دیگر اشاره کرد. معلمان عضو در این سایت‌های شبکه‌ای معمولا دست به راه اندازی وبلاگ، ارائه تجربیات آموزشی و تشکیل جوامع مجازی مرتبط با تخصص آموزشی خود می‌زنند و همه اعضا معمولا تلاش می‌کنند تا تجربیات و دانسته‌های خود را با دیگر همکارانشان قسمت کنند. برای این کار از ابزار دیگری مانند چت، مجامع بحث آنلاین استفاده می‌شود. سایت‌های

یاد شده برای به اشتراک گذاری محتوا و مقالات آموزشی و درجه بندی آنها هم مورد استفاده قرار می‌گیرند [۷].

۶-۱-۲- مالزی

برای بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر روی کارایی علمی دانشجویان، یک نظر سنجی بر روی دانشجویان در حال تحصیل و فارغ التحصیل دانشگاه فنی مالزی، شامل دانشجویانی از کشورهای مختلف، انجام گرفت [۸]. بر اساس این تحقیق بسیاری از دانشجویان عضو در شبکه‌های اجتماعی به منظور انجام فعالیت‌های اجتماعی در این سایت‌ها عضو بوده‌اند نه تحقیقات دانشگاهی. با این وجود بسیاری از این دانشجویان اظهار کرده‌اند که عضویت در شبکه‌های اجتماعی تاثیرات مثبت زیادی بر افزایش کیفیت علمی آنها داشته است. این امر به آن دلیل بوده است که شبکه‌های اجتماعی را می‌توان برای بسیاری از فعالیتهای دانشگاهی همانند به اشتراک گذاری اطلاعات در مورد درس‌های دانشگاهی، ایجاد بحث‌های علمی با همکلاسی‌ها و برقراری ارتباط متنی با آنها در این زمینه، استفاده کرد. البته تاثیرات منفی همانند اعتیاد به استفاده از شبکه‌های اجتماعی در زمینه‌های مختلف نیز در این نظر سنجی اظهار شده است که تاثیر آن نسبت به موارد مثبت بسیار کمتر بوده است. بنابراین با توجه به تاثیرات مثبت استفاده از شبکه‌های اجتماعی در فعالیتهای دانشگاهی، دانشگاه‌های مختلف می‌توانند از شبکه‌های اجتماعی در فرایند تدریس در دانشگاه استفاده نمایند.

۶-۲- کارکردهای پزشکی و درمانی

شبکه‌های اجتماعی تخصصی توسط پزشکان به عنوان ابزاری برای مدیریت دانش پزشکی و به اشتراک گذاری دانش و آگاهی‌های خود مورد استفاده قرار می‌گیرند. این شبکه‌ها به معرفی تازه‌ترین دستاوردهای پزشکی و نهادهای فعال مرتبط با هم می‌پردازند. مهم‌ترین مزیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی پزشکی تخصصی آن است که تمامی اعضا می‌توانند از آن به عنوان بستری برای رفع ابهامات خود در حوزه‌های تخصصی استفاده کنند. البته این شبکه‌ها هم می‌توانند کارکردهای تجاری پیدا کنند. شرکت‌های دارویی و ارائه دهنده خدمات پزشکی نیز به این شبکه‌ها علاقه دارند و از آنها برای بازاریابی محصولات خود استفاده می‌کنند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که شرکت‌های یاد شده ۳۲ درصد از هزینه بخش بازاریابی

خود را در این شبکه‌ها هزینه می‌کنند و تبلیغات خود را در آنها به نمایش می‌گذارند. این شرکت‌ها با حضور فعال در شبکه‌های یاد شده تلاش می‌کنند تا افراد تاثیرگذار را تحت تاثیر قرار دهند و نظر مساعد آنها را نسبت به خود جلب کنند.

اخیرا یک رویکرد جدید در شبکه‌های اجتماعی پزشکی ایجاد شده است که در آن به اعضای که از مشکلات مختلف بهداشتی و درمانی رنج می‌برند، کمک می‌شود. بنابراین این شبکه‌ها دیگر محدود به پزشکان و متخصصان نیستند و به عنوان کلینیک‌های مجازی هم مورد توجه قرار گرفته‌اند. یکی از نمونه‌های جالب این شبکه‌ها به اعضای خود کمک می‌کند تا افرادی را که بیماری‌هایی مشابه با خود دارند بیابند و در مورد مشکلات یکسان و سیر درمانی خود به بحث و تبادل نظر بپردازند [۹]. نمونه دیگر شبکه اجتماعی دیگر برای افراد معتاد به مواد مخدر و الکل راه اندازی شده و افراد از این طریق می‌توانند برای بازپروری و درمان خود با یکدیگر بحث و تبادل نظر کنند و از کمک‌های تخصصی بهره‌مند شوند [۱۰]. تشویق یکدیگر و ارتقای روحیه افرادی که برای بازپروری خود تلاش می‌کنند نیز از جمله دیگر امکانات این شبکه‌ها است. یک شبکه اجتماعی دیگر برای افرادی است که به دنبال کاهش وزن خودشان هستند. این افراد می‌توانند از ابزار موجود در این شبکه اجتماعی و تجربیات دیگر افراد برای کاهش وزنشان بهره ببرند [۱۱].

۶-۳- کارکردهای تجاری

استفاده از خدمات شبکه‌های اجتماعی برای پیشبرد امور تجاری در شرکت‌های بزرگ نشانگر تاثیری است که این شبکه‌ها در جهان کار و تجارت از خود بر جای گذاشته‌اند. شبکه‌های اجتماعی افراد را در سراسر جهان با هزینه‌ای اندک به یکدیگر متصل می‌کنند و به آنها حکم می‌کند تا از حال و روز یکدیگر مطلع باشند. همین مساله می‌تواند به سود شرکت‌های تجاری و به خصوص موسسات کوچک باشد که نمی‌توانند میلیون‌ها دلار برای تبلیغات و جلب نظر مشتریان هزینه کنند. آنان با استفاده از امکاناتی که در این شبکه‌ها از قبل طراحی شده به راحتی می‌توانند دست به بازاریابی بزنند. شبکه‌هایی که توسط شرکت‌های تجاری در سایت‌های شبکه‌های طراحی می‌شوند به عنوان ابزاری برای مدیریت ارتباط با مشتریان عمل کرده و به شرکت‌ها در جهت فروش محصولات و خدمات کمک می‌کنند. شرکت‌ها همچنین می‌توانند از شبکه‌های اجتماعی برای

انجام انواع تبلیغات استفاده کنند. این کار در قالب بنر و متون تبلیغاتی انجام می‌شود. از آنجا که امروزه بسیاری از مشاغل در سطح جهانی انجام می‌شوند، این شبکه‌ها هم به برقراری تماس‌های تجاری شرکت‌های مختلف کمک شایانی می‌کنند. با توجه به همین نیاز شبکه‌های اجتماعی تخصصی هم برای پیشبرد امور تجاری شرکت‌ها و افرادی که به دنبال تصاحب موقعیت‌های شغلی برتر هستند طراحی شده است. از جمله این شبکه‌ها و مشهورترین آنها LinkedIn.com است که با هدف معرفی متخصصان و افراد حرفه‌ای در هر رشته راه اندازی شده است. این سایت بیش از ۴۰ میلیون کاربر دارد که در بیش از ۲۰۰ کشور جهان زندگی می‌کنند. یکی دیگر از کارکردهای تجاری شبکه‌های اجتماعی راه اندازی و ایجاد امکان فیزیکی است تا اعضای شبکه‌های اجتماعی که زمینه کاری مشترک دارند بتوانند در این فضاها با یکدیگر دیدار کرده و از تجربیات و تخصص‌های هم بیشتر استفاده کنند. البته معمولاً حضور در چنین نشست‌ها و امکانی با دعوت و اطلاع قبلی ممکن است. این نشست‌ها در واقع تجلی خارجی و علنی شبکه‌های اجتماعی تخصصی و حرفه‌ای محسوب می‌شوند [۷].

۷- اثرات منفی شبکه‌های اجتماعی

اثرات منفی شبکه‌های اجتماعی بر امنیت ملی به آن دسته از کارکردهای شبکه‌های اجتماعی بر می‌گردد که استفاده از آن کارکردها موجب ایجاد یک تهدید بالقوه یا بالفعل در جنبه‌های گوناگون فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جامعه هدف می‌گردد و در نتیجه در روند امنیت ملی آن جامعه یا کشور هدف ایجاد اختلال نموده و بنابراین باعث تاثیرات منفی بر امنیت ملی یک کشور می‌گردد. با توجه به موارد مطالعه شده و همچنین بررسی‌های انجام شده در بخش مصادیق امنیت ملی، تاثیرات منفی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در عناوین زیر دسته بندی شده‌اند.

۷-۱- آسیب‌های سیاسی و روانی

با رشد رسانه‌های نوین همانند شبکه‌های اجتماعی، جهاد وارد عصر دوم رسانه‌ها شده است که برخلاف دوره مدرن و عصر نخست، آینده آن به طور کامل قابل پیش‌بینی نیست، زیرا در عصر دوم رسانه‌ها که در آن بحث رسانه‌های الکترونیک جدید، حاکمیت دارند و اطلاعات حرف آخر را می‌زنند، پدیده‌ها کمتر قابل پیش

بینی‌اند. شبکه‌های اجتماعی به عنوان یکی از اصلی‌ترین رسانه‌های نوین دارای آسیب‌های بسیار مهم روانی و سیاسی هستند که می‌توانند، زمینه و بستر مناسبی را برای جنگ نرم ایجاد کنند. مهم‌ترین تأثیرات سیاسی فناوری‌های ارتباطی اطلاعاتی، تضعیف دولت‌های ملی، اشاعه اطلاعات سیاسی و کاهش مشارکت سیاسی افراد و گروه‌هاست.

از آسیب‌های مهم دیگر شبکه‌های اجتماعی، تأثیر بر افکار عمومی و بسیج آن است. به گونه‌ای که به واسطه این شبکه‌ها، نوعی فضای عمومی شکل می‌گیرد و بسیاری افراد، بی آن که یکدیگر را ببینند و تبادل نظر کنند، مانند یکدیگر فکر و در نتیجه مانند یکدیگر نیز عمل می‌کنند. بر این اساس، از طریق تولید پیام، شعار و اندیشه، به شیوه‌های هنری و از طریق تصویر، گرافیک، صدا و موسیقی، تصورات دست‌کاری و بسیج می‌شوند و در نهایت فعالیت سیاسی، این امکان را می‌یابد که با زندگی روزمره آمیخته شود. در این صورت دیگر مانند گذشته، نیازی نیست که برای تبدیل افکار عمومی به نیروی اجتماعی و تغییر اوضاع سیاسی، به اهرمی مانند حزب سیاسی متوسل شد و اگر این تغییر در افکار عمومی پیدا شود، مردم در مواقع مهم تاریخی، خود راه را باز می‌کنند و احتیاجی به اعمال نیرو، فشار و زور از طریق اهرم‌های جدا از مردم وجود ندارد.

یکی دیگر از آسیب‌های جدی شبکه‌های رسانه‌ای همانند شبکه‌های اجتماعی، به علت توانمندی آنها برای پنهان کردن و پوشاندن اطلاعات و در نهایت پدید آوردن جهل عمومی است. عدم توانایی این شبکه‌ها برای نهادسازی سیاسی در جریان اعتراضات و پس از آن، یکی دیگر از آسیب‌های جدی شبکه‌های اجتماعی است؛ برای مثال توئیتر یا فیس‌بوک، تنها می‌توانند به شکل‌دهی اعتراضات و سرنگونی حکومت کمک کنند؛ اما توانایی برنامه‌ریزی برای اداره حکومت یا ایجاد نهادهای دموکراتیک را نداشته و نمی‌تواند، از آرمان‌ها و اهداف موردنظر خود دفاع کند.

از دیگر آسیب‌های جدی شبکه‌های اجتماعی مجازی این است که به میزان قابل توجهی، شانس کنترل سیاسی و مردم‌فریبی را بالا می‌برد، زیرا پیشرفت تکنولوژی، چنان از ارتقای بصیرت افراد پیشی می‌گیرد که افراد هنگام رویارویی با تکثیر سریع اطلاعات کاملاً بی‌دفاع می‌مانند.

خارج شدن سیاست از فرایند عقلانی، دیگر آسیب جدی رسانه‌های نوین است؛ زیرا رسانه‌های جدید، در حال دگرگون کردن سیاست

هستند؛ به عبارت دیگر، زندگی سیاسی به مقدار زیادی در محدوده رسانه قرار گرفته است؛ یعنی سیاست منطق رسانه‌ها را پذیرفته و در این فرایند خود دگرگون شده است. همچنین ظهور رسانه‌های نوین به عنوان مرکز قدرت خودگردان است که به تقویت شخصی‌سازی سیاست کمک می‌کنند. در این فرایند، سیاست به عنوان نمایش و مخاطب به عنوان تماشاچی در نظر گرفته می‌شود. همه اینها بدان معناست که سیاست، کمتر به عنوان یک فرایند عقلانی، تجزیه و تحلیل می‌شود، بلکه بیشتر به عنوان یک سری حرکات نمادین که ما به آنها واکنش نشان می‌دهیم، عمل می‌کند. تحت تأثیر این تغییرات، سیاستمداران، بیش از پیش رسانه‌ای شده و به انسان‌های معمولی تبدیل می‌شوند. آنها افراد معروفی می‌شوند که مشابهت‌های زیادی با افراد سرگرم‌کننده دارند. در واقع رهبران، مانند یک کالای تجاری تبلیغ می‌شوند.

در مجموع افزایش تعارضات ساختاری و دوگانگی هویت، یکسان‌سازی فرهنگی، تقویت گرایش‌های گریز از مرکز و اخلال در روند وحدت ملی، ایجاد اختلاف و شکاف میان ملت‌ها به دلیل ملی‌گرایی افراطی، ایدئولوژی‌های متضاد و در نهایت بروز شکاف فرهنگی، یکپارچگی افقی گروه‌ها و طبقات و تشدید دوقطبی، تضاد با ارزش‌ها، باورها، تضعیف پیوندهای سنتی از طریق تقویت و تبلیغ ارزش‌های غربی و کمک به استحاله فرهنگی، بهره‌برداری تبلیغاتی و انتشار اخبار غیرواقع‌تحریف شده، ایجاد نخبگان سیاسی و فرهنگی وابسته، به جریانات خود ساخته از طریق شبکه ارتباطی، از دیگر آسیب‌های سیاسی شبکه‌های اجتماعی مجازی در جنگ نرم محسوب می‌شود [۱۱].

۷-۲- شورش‌های خیابانی

شبکه‌های اجتماعی با توجه به ساختار و روشی که دارند در اعلان عمومی و تشویق افراد مختلف به انجام فعالیت‌های هماهنگ نقش بسیار موثری می‌توانند داشته باشند. یکی از این فعالیت‌های هماهنگ می‌تواند تشویق عامه مردم در انجام حرکت‌های اعتراضی بر علیه دولت باشد که این کار یکی از مصادیق بارز ایجاد اخلال در امنیت ملی هر کشوری است. با توجه به این مورد، در زیر به بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی در ایجاد شورش‌های خیابانی می‌پردازیم.

۷-۲-۱- ایران

اولین عرصه‌ای که شبکه‌های اجتماعی به عنوان سلاح جنگ روانی در آن بکار گرفته شدند، انتخابات ریاست جمهوری سال ۸۸ در ایران بود. نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی، در شورش‌های بعد از انتخابات سال ۸۸ در ایران قابل انکار نبود. وبلاگ، فیس‌بوک، توئیتر، فرندفیدز و بالاترین از جمله سایت‌هایی بودند که قابلیت شبکه‌سازی وسیعی در اینترنت ایجاد کردند و به تشویق مردم برای شرکت در شورش‌ها اقدام می‌کردند. این شبکه‌ها به عنوان سربازان جدید جنگ نرم دول غربی، اقدامات خود را به فضای واقعی جامعه نیز تسری داده و هماهنگی و سازماندهی بسیاری تجمع‌های سیاسی و اعتراضی را ضد دولت برعهده داشتند.

بخش عمده‌ای از رخداد‌های اعتراضی ایران، طی ماه‌های پس از انتخابات ریاست جمهوری دهم، در فضای سایبر ساماندهی شد. زیر سوال بردن انتخابات و تکرار دروغ بزرگ تقلب در انتخابات، پوشش غیرواقعی خبری اغتشاشات و دعوت به تجمعات غیرقانونی، توهین و فحاشی، دخالت آشکار بعضی سیاستمداران و دولتمردان غربی در امور داخلی ایران و دامن زدن به ناآرامی‌های موجود، بیانیه نویسی، نامه نگاری، راه اندازی کمپین علیه انقلاب اسلامی به بهانه‌های مختلف، هدایت، آموزش و تشویق اغتشاشگران برای ایجاد ناامنی و آشوب، هدایت، آموزش و تشویق اندک هواداران داخلی به هنجارشکنی و ایجاد ناامنی در جامعه، هتک حرمت به مسئولان و توده‌های مختلف مردم و آموزش و تشویق اغتشاشگران برای انجام عملیات تروریستی به منظور ایجاد ناامنی در کشور، از جمله نمونه‌های کاربرد شبکه‌های اجتماعی مجازی علیه کشورمان بود. چنین نمونه‌هایی، از اهمیت شبکه‌های اجتماعی، جهت فعالیت رسانه‌ای برای برخورد با نظام‌های معارض در ادبیات سیاسی آمریکا پرده برمی‌دارد. بر همین اساس، فضای سایبر و به خصوص شبکه‌های اجتماعی یکی از مهم‌ترین ابزارهای آمریکا در قرن بیست و یکم برای اجرای پروژه‌های جنگ فرهنگی، رسانه‌ای، سایبر و همچنین تغییر حکومت در کشورها، به خصوص کشورمان محسوب می‌گردد [۱۱].

۷-۲-۲- انگلیس

نکته جالب در زمینه تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر شورش‌های خیابانی زمانی مطرح می‌شود که خود این شبکه‌های اجتماعی عامل

ایجاد ناامنی و شورش در کشوری شدند که ایران را به خاطر فیلتر کردن شبکه‌های اجتماعی در جریان ناآرامی‌های سال ۸۸ تحت فشار قرار داده بود. قتل یک راننده سیاهپوست لندن توسط پلیس به یک اعتراض وسیع اجتماعی منجر شد. نکته جالب در این اعتراضات، نقش شبکه‌های اجتماعی در هدایت ناآرامی‌ها بود. بسیاری از خوانندگان انگلیسی شبکه‌های اجتماعی با پیام‌های ناشناسی روبه رو می‌شدند که آن‌ها را به شورش فرا می‌خواندند و برخی‌ها نیز به این دعوت پاسخ مثبت دادند. سرویس مسنجر گوشی‌های بلاک بری نیز امکان برقراری تماس‌های پیام کوتاه را بدون رهگیری برای معترضان فرا می‌خواند. این بار دیگر صحبت از آشوب در یک کشور بیگانه نبود، بلکه آشوب در قلب اروپای مدرن بود. دستگاه امنیتی انگلستان راهی جز برخورد با این شبکه‌ها، رهگیری مخالفان و احیاناً فیلتر این سایت‌ها نداشت، اما این همان روشی بود که وزارت امور خارجه انگلستان دیگر کشورها را با بکار بردن آن‌ها متهم به نقض حقوق بشر می‌کرد.

پس از شورش‌ها و اعتراضات مردمی در شهر لندن و دیگر شهرهای انگلستان، دولت انگلیس شبکه‌های اجتماعی و فناوری‌های ارتباطی مانند مسنجر گوشی‌های بلاک‌بری و سایت‌هایی مانند توئیتر را مقصر اصلی در این زمینه دانست و اذعان کرد که باید در چنین شرایطی سرویس‌های شبکه‌های اجتماعی باید از دسترس خارج شوند. دولت انگلستان اعلام کرد که نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای سازماندهی اعتراضات و شورش در انگلستان را به طور کامل بررسی خواهد کرد و سپس در این زمینه تصمیم خواهد گرفت. قرار است دولت انگلیس با همکاری پلیس این کشور با شبکه‌های اجتماعی مقصر در شورش‌ها مقابله کند و از هر ابزار لازم برای کنترل و نظارت بر فناوری‌های شبکه‌ای استفاده نماید.

۷-۲-۳- مصر

مصر نیز یکی از کشورهایی است که شبکه‌های اجتماعی در ایجاد انگیزه برای شورش‌های خیابانی در آن نقش مهمی ایفا نمودند. در جریان بیداری اسلامی سال قبل در کشور مصر، شبکه‌های اجتماعی تا قبل از مسدود شدن اینترنت، برای سازماندهی اعتراضات ضد دولتی به کار گرفته شدند. در جریان ناآرامی‌های اخیر مصر، شبکه الجزیره گزارشی از فعالیت‌های آنلاین معترضین مصری در شبکه‌های اجتماعی را منتشر کرد. الجزیره با تاکید بر نقش

سیاسی و اقتصادی در یک فرد دو یا چند قطب قدرتمند هویتی ایجاد می‌کند که محصول مشارکت فرد در فرهنگ‌های متفاوت است و این مشکل آفرین است.

یکی دیگر از مخاطرات شبکه‌های اجتماعی که توجه کاربران عام به آن کمتر جلب می‌شود، حضور فعال و مستمر هکرها و ویروس‌های هوشمندی است که با نفوذ به این شبکه‌ها، اطلاعات محرمانه و کلمات عبور کاربران را سرقت می‌کنند. سوءاستفاده از اطلاعات و حتی وجهه کاربران به امری متداول و مرسوم در شبکه‌های اجتماعی تبدیل شده است.

یکی دیگر از ملاحظات در بهره‌برداری شبکه‌های اجتماعی، استفاده سرویس‌های امنیتی و حاکمان جوامع نظام‌های صاحب این فناوری از شبکه‌های اجتماعی برای ارائه برنامه‌ها و اعمال نفوذ خود در دیگر کشورهاست. این مهم از طریق رفتارشناسی کاربران شبکه‌های اجتماعی محقق می‌شود. نمونه جالب این مورد، اظهار نظر قابل تأمل هیلاری کلینتون وزیر خارجه ایالات متحده است که تأکید می‌کند: "صفحات فیس بوک متقاضیان ویزا به آمریکا به شکل ویژه‌ای مورد بررسی قرار می‌گیرد."

نکته جالب دیگر این است که براساس تحقیقات انجام شده ورود کاربران بالای ۳۵ سال به شبکه‌های اجتماعی افزایش چشمگیری یافته و در مقابل میل کاربران نوجوان و جوان به استفاده از این شبکه‌ها روند نزولی پیدا کرده است. قطعاً شناخت این تغییرات در ترکیب جمعیتی شبکه‌های اجتماعی به برنامه ریزان فرهنگی برای تحلیل و باز تعریف روابط میان کاربران در این شبکه‌ها کمک شایانی خواهد کرد.

شاید بسیاری از موارد اشاره شده قابل حل و یا قابل جلوگیری باشد اما مشکل اصلی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی است. معضلی که یافتن راهکاری برای آن ضروری‌تر از موضوعات دیگر است. به هر حال باید دانست که به کمک فناوری‌های نوین، ارتباطات وسیع میان فرهنگی و بین المللی در بستر شبکه‌های اجتماعی به وجود آمده است. این ارتباطات گسترده می‌تواند موجب کمرنگ شدن مرزهای فرهنگی، تهاجم نرم و حتی سخت فرهنگی و ایجاد هویت‌های چندگانه و بعضاً مضاعف برای انسان‌هایی شود که اثری از افتخار به هویت فرهنگی خودی در آنها دیده نمی‌شود [۱۲].

شبکه‌های اجتماعی در شعله ور کردن آتش اعتراض مردم مصر گزارش داد که شبکه‌های اجتماعی آنلاین توسط فعالان برای برقراری ارتباطات و سازماندهی اعتراضات ضد دولتی به کار گرفته شدند. برای مقابله با این امر مقامات مصری اینترنت و خدمات تلفن همراه را برای سرکوبی و فرونشاندن اعتراضات ضد دولتی مسدود کردند اما این اقدامات کمی دیر به اجرا در آمدند. معترضین اخبار آنلاین مربوط به اعتراضات و لیست میدان‌های عمومی که مردم باید جمع می‌شدند را با استفاده از شبکه‌های اجتماعی به گوش همه رساندند. این فراخوان‌ها در توئیتر و فیس‌بوک انجام می‌شدند.

۷-۳- سلامت روانی

شبکه‌های اجتماعی مجازی برای سلامت روانی افراد مضر هستند. نتایج یک بررسی جدید نشان می‌دهد سایت‌ها و شبکه‌های مجازی اجتماعی مانند فیس‌بوک و مای‌اسپیس به علت کاهش میزان تماس‌های رودررو و چهره به چهره برای سلامتی مضرند. تحقیقات دکتر اریک سیگمن نشان می‌دهد سایت‌هایی مانند فیس بوک اگر چه باعث غنای بیشتر حیات اجتماعی می‌شوند، اما از یک سو مردم را از نظر فیزیکی از یکدیگر جدا نگه می‌دارند. به اعتقاد وی کاهش تعاملات و تماس‌های عملی مردم بر روی آنان تأثیرات بیولوژیک نامناسبی خواهد داشت و بر سلامت زن‌ها، سطوح هورمونی، کارکرد ذهن و غیره تأثیر نامطلوب خواهد گذاشت. به گفته این محقق کاهش میزان تماس‌های اجتماعی بر احتمال وقوع بیماری‌هایی مانند سرطان، سکنه، بیماری‌های قلبی می‌افزاید [۱۳].

۷-۴- سایر موارد

علاوه بر موارد مطرح شده فوق ملاحظات دیگری نیز در مورد مخاطرات استفاده از شبکه‌های اجتماعی وجود دارد که به صورت خلاصه بیان می‌گردد.

- امکان ارتباط‌گیری مستمر انسان‌ها از راه دور و همدلی و هم‌زمانی پدید آمده در بسیاری از حوزه‌های مورد علاقه مخاطبان ارتباط، باعث تضعیف مرزهای فرهنگی شده است. مرزهای فرهنگی در حقیقت تضمین کننده اراده یک ملت برای متمایز ساختن خویش و به کار گرفتن برخی ویژگی‌های فرهنگی به عنوان مشخص کننده هویت آن ملت است. شبکه‌های اجتماعی با افزایش فوق‌العاده مبادلات اجتماعی،

۸- نتیجه

با توجه به موارد مطرح شده در مورد اثرات مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی بر امنیت ملی کشورها، می‌توان نتیجه گرفت که رسانه‌های جدید و از جمله شبکه‌های اجتماعی همانند سایر تکنولوژیهای جدید به صورت یک شمشیر دولبه عمل می‌کنند و دارای اثرات مثبت و منفی هستند که هر کدام در جایگاه خود دارای تاثیر زیادی بر جامعه بوده و حائز اهمیت زیادی است. نکته مهم توجه هر چه بیشتر به اثرات مثبت این فناوری و رشد و توسعه آن و همچنین تبدیل اثرات منفی شبکه‌های اجتماعی که همانا تهدید در فضای سایبر به حساب می‌آیند، به فرصتهایی مناسب برای رشد و توسعه فرهنگی، اجتماعی و سیاسی جوامع مورد نظر و مطلوب است. به این صورت که در صورت توسعه شبکه‌های اجتماعی با محتوای مناسب می‌توان نه تنها اثرات تبلیغی کشورهای مهاجم را خنثی کرد. بلکه با ایجاد شبکه‌های اجتماعی با محتوای اسلامی و قرآنی به رشد و توسعه اسلام در جهان پرداخت و همچنین با این ابزارهای ساخت دشمن به جنگ فرهنگی با دشمن در سرزمین او پرداخت. آنچه که مهم است، محتوا و تکنولوژی ایجاد چنین رسانه‌های جدید است که هر دو به راحتی در کشور اسلامی ما قابل انجام است.

مراجع

- [1] Rajat, R., The effect of social networking sites on personal lives of the people, of the subject. Business Research Methods at ICFAI, 2009.
- [2] Boyd D. and Ellison N., Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship Journal of Computer-Mediated Communication, 13 (1), 2007.
- [3] William, F. P., Social networking sites: How to Stay Safe Sites: Multi-State Information Sharing & Analysis Center (MS-ISAC). Retrieved 27 March 2011 <http://www.msiasac.org>, 2009.
- [۴] جواد افتاده، آشنایی با تاریخچه شبکه‌های اجتماعی اینترنتی، روزنامه همشهری آنلاین، ۲۰ خرداد ۱۳۹۰.
<http://hamshahronline.ir/news-137239.aspx>
- [۵] محمد حسین جمشیدی، امنیت ملی در سیاست بین المللی معاصر بررسی نظری، پورتال جامع علوم انسانی، کد مقاله ۶۶۳۵۶، <http://www.ensani.ir>
- [6] Sorav, J., Most Popular Social Networking Sites of the World. Retrieved 28 January 2011 <http://socialmediatoday.com/soravjain/195917/40-most-popular-social-networking-sites-world>.
- [۷] خبرگزاری فارس
- [8] A. M. Helou, N. Z. Ab. Rahim, The Influence Of Social Networking Sites On Students Academic Performance In Malasya, International Conference on Internet Studies, September 2011, Kuala Lumpur, Malaysia.
- [9] Treatment and Side Effect Info from Patients Like You : PatientsLikeMe. Available at: <http://www.patientslikeme.com/>
- [10] Ongoing Solutions For Life. Available at: <http://www.sobercircle.com/>
- [۱۱] پایگاه جامع و تخصصی جنگ نرم، آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی، <http://www.jangnarm.com>
- [۱۲] روزنامه کیهان
- [13] Aric Sigman, Mental Health Blog: Is Facebook Really Bad For Your Health?, February 25, 2009, Available at: <http://www.mentalhealthblog.com/2009/02/is-facebook-really-bad-for-your-health.html>